

Sporočilo za javnost

POROČILO CENTRA EMCDDA IN AGENCIJE EUROPOL O TRGIH Z DROGAMI V EU ZA LETO 2019

Novo poročilo opozarja na obsežen vpliv trgov z drogami v EU na varnost in zdravje

(BRUSELJ, 26. 11. 2019 **PREPOVED OBJAVE DO 10.00 po srednjeevropskem času v Bruslju (09.00 v Lizboni)**) Evropejci vsako leto na maloprodajni ravni porabijo vsaj 30 milijard EUR za droge, zaradi česar je ta trg pomemben vir dohodka za organizirane kriminalne združbe v Evropski uniji. Ta podatek je bil danes objavljen v **Poročilu o trgih z drogami v EU za leto 2019**, ki sta ga objavila **Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA)** in **Agencija Evropske unije za sodelovanje na področju preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (Europol)**⁽¹⁾. Približno dve petini tega zneska (39 %) se porabi za konopljo, 31 % za kokain, 25 % za heroin in 5 % za amfetamine ter MDMA (slika 1.1)⁽²⁾.

Agenciji sta združili moči pri pripravi njenega tretjega najnovejšega pregleda evropskega trga s prepovedanimi drogami. Poročilo zajema razvoj dogodkov v celotni dobavni verigi, od proizvodnje in trgovine do distribucije in prodaje. Opisuje obsežen vpliv trga z drogami na varnost in zdravje ter ključen pomen celostnega pristopa za učinkovite politike nadzora nad drogami.

Dimitris Avramopoulos, evropski komisar za migracije, notranje zadeve in državljanstvo, je danes predstavil ugotovitve iz poročila: „Skupine organiziranega kriminala so zelo hitre pri prepoznavanju novih priložnosti za pridobitev finančnih koristi ter vedno pogosteje izkoriščajo tehnološke in logistične inovacije za širitev svojih dejavnosti prek mednarodnih meja. Hkrati pa so danes droge bolj dostopne evropskim potrošnikom, pogosto prek družbenih medijev in interneta. Današnje poročilo znova dokazuje, da trg prepovedanih drog še vedno ogroža zdravje in varnost naših državljanov. Še naprej bomo neutrudno sodelovali z državami članicami in mednarodnimi partnerji pri krepitvi boja proti drogam v vseh pogledih; za našo mladino, naše državljanke in našo družbo.“

Strateška in k ukrepom usmerjena analiza dopolnjuje podatke iz sistema spremljanja drog centra **EMCDDA** z operativnimi obveščevalnimi podatki agencije **Europol** na področju organiziranega kriminala. Najnovejši podatki⁽³⁾ kažejo, da so droge v Evropi na splošno še vedno zelo razširjene in da imajo potrošniki dostop do zelo različnih proizvodov z visoko čistostjo in močnim učinkom po nespreminjajočih se ali celo padajočih cenah. Pomembna horizontalna tema poročila je vpliv proizvodnje drog na okolje, vključno s krčenjem gozdov in odlaganjem kemičnih odpadkov, ki lahko povzročita ekološko škodo, varnostna tveganja in visoke stroške sanacije.

Naraščajoče nasilje in korupcija, povezana z dejavnostjo na trgu z drogami v EU

V poročilu je navedeno, da postaja Evropa vse pomembnejša ciljno in proizvodno območje za droge. V njem je razvidno, da sta nasilje in korupcija, ki sta že dolgo opazna v tradicionalnih državah proizvajalkah drog, vse bolj očitna tudi v EU. V analizi so opisane različne posledice trga z drogami, med drugim negativni učinki na družbo (npr. nasilje tolpa in umori, povezani z drogami) ter pritisk na javne institucije in organe upravljanja. Proučene so tudi povezave med trgovino z drogami in širšo kriminalno dejavnostjo (npr. trgovina z ljudmi in terorizem) skupaj z negativnimi posledicami za zakonito gospodarstvo (npr. kako pranje denarja, povezano s trgovino z drogami, ogroža zakonita podjetja) (glej infografiko v delu I in sliko 1.2).

Trgovina, tehnologija in kriminalna orodja, ki usmerjajo in spodbujajo razvoj trga

Po navedbah iz poročila so *globalizacija, tehnologija in inovacije* ter *kriminalna orodja* trije dejavniki, ki usmerjajo in pospešujejo razvoj trga z drogami. Organizirane kriminalne združbe na vse bolj povezanem in tehnološko podprtem trgu izkoriščajo priložnosti, ki se pojavljajo zaradi širjenja komercialnih trgov, povezanega logističnega razvoja in digitalizacije. Poročilo opozarja na diverzifikacijo pomorskega prometa z drogami (slika 2.4) in zlorabo splošnega letalstva (npr. zasebnih zrakoplovov in brezpilotnih zrakoplovov) v kriminalne namene (slika 2.5). Tudi uporaba poštnih storitev in storitev dostave paketov za prevoz drog se hitro širi, kar je posledica vse bolj priljubljenega spletnega nakupovanja v Evropi in pretoka večjih količin blaga.

Trgi na površinskem spletu in kriptotrgi kakor tudi družbena omrežja, storitve sporočanja in mobilne aplikacije omogočajo spletno prodajo drog. Poleg kriptotrgov, ki še kar vztrajajo (še vedno jih deluje približno 10 – slika 2.8), so se pojavile tudi spletne trgovine in trgi, namenjeni določenim narodnostnim in jezikovnim skupinam. Nezakonito strelno orožje, šifrirani pametni telefoni in ponarejeni dokumenti so med ključnimi kriminalnimi orodji, ki jih trgovci z drogami vse pogosteje uporabljajo.

Direktor centra EMCDDA Alexis Goosdeel je povedal: „To poročilo je jasen poziv oblikovalcem politik, naj pozornost namenijo hitro rastočemu trgu z drogami, ki je vse bolj globalen, povezan in digitalno podprt. Zaradi izredno velike proizvodnje drog v EU in zunaj njenih meja so zelo dostopne naravne in sintetične snovi. To pomeni, da imajo potrošniki zdaj dostop do raznolikih proizvodov z visoko čistostjo in močnim učinkom po dostopnih cenah. V EU je vse bolj zaskrbljujoč tudi porast nasilja in korupcije, povezanih z drogami. Ukrepe za preprečevanje daljnosežnih posledic trga drog na varnost in zdravje je treba zdaj obravnavati kot nujno prednostno nalogo.“

Izvršna direktorica agencije Europol Catherine De Bolle poudarja: „Europol pri svojem operativnem delu in v prispevkih držav članic EU na področju obveščevalnih podatkov opaža jasno povečanje trgovanja. Organi kazenskega pregona se morajo spopasti s temi spremembami, zato si zelo prizadevamo, da bi podprli preiskave v zvezi z drogami v Evropi. Tarča Euopola so zlasti organizirane kriminalne združbe na najvišji ravni, ki na račun številnih žrtev služijo veliko denarja.“

Ključni trgi z drogami pod drobnogledom

Poročilo podrobno obravnava trge z glavnimi drogami, ki se uporabljajo v Evropi, in spremlja njihovo pot od proizvodnje do uporabe.

- **Konoplja – vse bolj raznoliki izdelki:** ta trg, ki naj bi bil po ocenah vreden vsaj 11,6 milijarde EUR, je največji trg z drogami v Evropi, pri čemer je to drogo v preteklem letu uporabilo približno 25 milijonov Evropejcev (starih od 15 do 64 let). Iz poročila je razvidno, da se sicer še vedno najpogosteje uporabljata marihuana in hašiš, čeprav izdelki iz konoplje v Evropi postajajo vse bolj raznoliki. Izvlečki z močnim učinkom, medicinski in zdravju namenjeni proizvodi iz konoplje ter vse številnejši proizvodi s kanabidiolom (CBD) ali nizko vsebnostjo THC se prodajajo v različnih oblikah (slika 3.1). Zato je pomembno pozorno spremljati moč njihovih učinkov in morebitne učinke na zdravje. Povečano nasilje med organiziranimi kriminalnimi združbami, ki prodajajo konopljo, še dodatno otežuje delo organov kazenskega pregona.
- **Heroin in drugi opiodi – resna zdravstvena tveganja in zaskrbljenost v zvezi s predhodnimi sestavinami:** do največ škodljivih posledic, tudi smrtnih primerov, povezanih z uživanjem prepovedanih drog v EU, še vedno prihaja zaradi uporabe opiodov. V EU je približno 1,3 milijona problematičnih uporabnikov opiodov (predvsem heroina), vrednost maloprodajnega trga heroina pa je vsaj 7,4 milijarde EUR letno. Balkanska pot ostaja ključni koridor za heroin v EU, nekateri znaki pa kažejo na povečan promet s heroinom na južni poti, zlasti prek Sueškega prekopa (slika 4.8). Obstajajo tudi dokazi o preusmeritvi trgovine z anhidridom očetne kisline, ki je predhodna sestavina heroina, iz EU na območja proizvodnje heroina. Sintetični opiodi z močnim učinkom (npr. derivati fentanila) pomenijo vse večje tveganje za zdravje, saj se vse pogosteje prodajajo prek spleta in pošiljajo po pošti, pogosto v majhnih paketih, ki vsebujejo veliko število možnih uporabniških odmerkov.

- **Kokain – rekordna proizvodnja in rastoči trg:** kokain je druga najpogosteje uporabljena prepovedana droga v EU, vrednost maloprodajnega trga kokaina pa je ocenjena na približno 9,1 milijarde EUR. V zadnjem letu so to drogo uporabili približno štiri milijoni Evropejcev (starih od 15 do 64 let). Uporaba je še vedno najpogostejša na jugu in zahodu Evrope, čeprav se trg dozdevno širi. Zaradi rekordne proizvodnje v Latinski Ameriki se je povečala trgovina v EU (predvsem v zabojskih za pomorski prevoz), kjer so bili zabeleženi rekordni zasegi. Prisotnost evropskih organiziranih kriminalnih združb v Latinski Ameriki jim omogoča celovito upravljanje dobavne verige. Zaradi tega se morda povečuje konkurenca na trgu kokaina, kar je povezano z nasiljem v EU. Zdi se tudi, da EU postaja tranzitno območje za kokain, namenjen na druge trge (npr. na Bližnji vzhod in v Azijo).
- **Amfetamin, metamfetamin in MDMA – masovna proizvodnja v Evropi za domačo potrošnjo in izvoz:** te droge predstavljajo približno 5 % skupnega trga drog v EU, pri čemer je vrednost maloprodajnega trga za amfetamin in metamfetamin ocenjena na vsaj milijardo EUR ter za MDMA na 0,5 milijarde EUR. Približno 1,7 milijona Evropejcev (starih od 15 do 64 let) je v preteklem letu poskusilo amfetamin ali metamfetamin, približno 2,6 milijona pa jih je poskusilo MDMA („ekstazi“). Proizvodnja teh snovi se v EU včasih odvija v industrijskem obsegu za domačo porabo in izvoz. Nove proizvodne metode zagotavljajo bolj čiste in cenejše proizvode, organizirane kriminalne združbe pa nadzorujejo celotno logistično verigo.
- **Nove psihoaktivne snovi – manj novih odkritij, a snovi z močnim učinkom resno ogrožajo zdravje:** to so raznolike snovi, ki niso vključene v mednarodni nadzor nad drogami. Vrednost trga z novimi psihoaktivnimi snovmi sicer ni znana, je pa bilo leta 2018 v sistem EU za zgodnje opozarjanje prijavljenih 55 novih psihoaktivnih snovi, s čimer se je skupno število nadzorovanih novih psihoaktivnih snovi povečalo na 731. Glavni državi izvora sta Kitajska in v manjšem obsegu Indija. Politični odziv in dejavnost organov kazenskega pregona v državah izvora naj bi prispevala k počasnejšemu pojavljanju novih psihoaktivnih snovi (101 prijavljena v letu 2014). Vendar nove psihoaktivne snovi še vedno pomenijo resne čezmejne nevarnosti za zdravje, saj se na trgu pojavljajo sintetični opioidi z močnim učinkom, kanabinoidi in „lažni“ benzodiazepini, ki so povezani s poročili o nujnih zdravstvenih in smrtnih primerih.

Boj s trgi s prepovedanimi drogami: ukrepi za sedanje in prihodnje razmere

Poročilo poudarja, da so za boj proti trgovini s prepovedanimi drogami, ki je vse bolj kompleksna, prilagodljiva in dinamična, potrebne enako prožne, prilagodljive in usklajene politike in odzivi EU. V poročilu so predstavljeni najrazličnejši obstoječi ukrepi za razbijanje dobavne verige prepovedanih drog, ki zajemajo vse od operativnih ukrepov za boj proti korupciji v pristaniščih do usposabljanja uradnikov za uničenje nezakonitih laboratorijev. Opisana so tudi vsa razpoložljiva politična orodja (npr. usklajevalne strukture, zakonodaja, programi sodelovanja in finančni instrumenti).

V poročilu so navedena naslednja ključna področja ukrepanja: razbijanje poslovnih modelov organiziranih kriminalnih združb na najvišji ravni, dejavnih na svetovnem trgu drog, zmanjšanje ranljivosti na zunanjih mejah ter vlaganje v forenzične in toksikološke zmogljivosti, da bi sledili inovacijam pri proizvodnji drog.

Agenciji poudarjata, da se bo s pomočjo v prihodnost usmerjenega pristopa okrepila pripravljenost za odzivanje na morebitne prihodnje izzive, kot so virtualne valute, tehnologija brezpilotnih zrakoplovov, avtomatizacija v dobavnih verigah in umetna inteligenca.

Opombe

⁽¹⁾ 2019 EU Drug Markets Report (Poročilo o trgih z drogami v EU), vključno s povzetkom, je na voljo v angleščini na naslovu www.emcdda.europa.eu/2019/drug-markets in www.europol.europa.eu. Priloženi so mu 12 referenčnih dokumentov, ki obravnavajo vrzeli, ugotovljene v letu 2016. To sporočilo za javnost je na voljo v 24 jezikih. Poročilo je del sklopa poročil, ki so objavljena vsaka tri leta (od leta 2013).

⁽²⁾ Grafe iz poročila lahko prenesete s spletne knjižnice EMCDDA na naslovu www.emcdda.europa.eu/media-library

⁽³⁾ Če ni navedeno drugače, se podatki v tem poročilu nanašajo na leto 2017.